

Regio wacht sterke ontgroening en vergrijzing

ALBLASSERWAARD-VIJFHEERENLANDEN - Wegtrekkende jongeren, terwijl de 'achterblijvers' zorgen voor verdere vergrijzing: de komende decennia verandert de bevolkingssamenstelling in deze regio in rap tempo. Dat blijkt uit een scan waarin verschillende demografische cijfers en de gevolgen voor onder meer onderwijs en economie bij elkaar zijn gebracht.

“Als jongeren voor hun studie hier weggaan, komen ze daarna vaak niet meer terug.”

In Alblasserwaard-Vijfheerenlanden wonen momenteel 130.000 mensen, verdeeld over 35 kernen. Onzeker is of dat aantal de komende jaren gaat dalen of stijgen. De meest recente schatting voor 2030 gaat uit van een groei (+6.000), terwijl eerder nog een krimp (-3.000) werd verwacht. “De economische crisis is hiervan waarschijnlijk de oorzaak”, zegt Wido Scholte van adviesbureau Public Result, verantwoordelijk voor de scan. “Jongeren blijven langer thuis wonen, echtscheidingen worden uitgesteld. Mensen verhuizen dus minder snel. Een ander mogelijk effect

van de crisis zou kunnen zijn dat er, met name in de regio Rotterdam, minder woningen zijn gebouwd.”

Ontgroening en vergrijzing

Wel duidelijk is dat de komende jaren het aantal kinderen tussen 0 en 14 jaar afneemt en dat geldt eveneens voor de groep van 15 tot 64 jaar. “In deze regio is geen hbo of universiteit. Als jongeren voor hun studie hier weggaan, komen ze daarna vaak niet meer terug. Er is dus minder instroom van jonge gezinnen. Deels heeft dat te maken met een gebrek aan betaalbare huisvesting in kleine kernen. Binnen de regio is Gorinchem de enige plek die wel genoeg te bieden heeft voor starters.” Aan de andere kant stijgt het aantal 65-plussers flink. “Deze toename gaat eigenlijk dubbel zo hard. Mensen die hier blijven wonen worden steeds een jaartje ouder en daarnaast neemt de gemiddelde levensverwachting toe. Dat betekent bijvoorbeeld dat het aantal inwoners ouder dan 75 jaar tot 2030 met 70 procent toeneemt.”

Bedreiging

De bevolkingssamenstelling in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden veran-

dert de komende jaren dus aanzienlijk en dat gaat niet zonder gevolgen. Zo neemt de beroepsbevolking tot 2030 af met 11.000 mensen (-12,5 procent). “Vooral de Alblasserwaard is gericht op de maakindustrie met als dominante bedrijfstak de maritieme sector. Het is een florerende economie, maar een tekort aan geschoold personeel vormt wel een bedreiging. Nu al wordt er behoorlijk gevochten om mensen binnen te halen. Vaak zijn bedrijven genoodzaakt technisch personeel uit het buitenland te halen.” Naast een dalende beroepsbevolking speelt voor de maakindustrie mee dat er weinig jongeren voor techniek kiezen. “Enmaal klaar voor de arbeidsmarkt blijkt hun profiel niet aan te sluiten op de vraag vanuit de regionale markt. Deze mismatch op de arbeidsmarkt betekent dat bijna 40 procent van de mensen een baan heeft buiten deze regio. Anderzijds komen bijna evenveel mensen voor hun werk van buiten de regio naar de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.” Middelbare scholen pakken dit probleem inmiddels aan met de komst van het Technasium, waarin de bètavakken centraal staan. Daarnaast wordt

[Lees verder op p02 ▶](#)

IN DIT NUMMER

- 02** Column Peter Jobsen
Gevraagd / aangeboden
- 03** Damen Shipyards
- 04** Fondsmanager Piet Hoogendoorn
Fondsmanager Philip Lommers
- 05** Interview Kees van Meerkerk
- 06** Fondsmanager Bert van der Lee
Uitleg beursspel
Woordzoeker
Colofon

◀ Vervolg van p01

techniekonderwijs actief gepromoot en proberen bedrijven zoveel mogelijk stageplekken aan te bieden. Toch lijkt het nog niet mogelijk om aan de grote vraag naar technisch personeel te kunnen voldoen. "ROC Da Vinci in Gorinchem verwacht de komende jaren een leerlingendaling in de technische sector en de sector zorg en welzijn."

Leegstand

Minder jonge kinderen betekent ook een terugloop in het aantal leerlingen op basisscholen. Deze ontwikkeling is reeds aan de gang: in 2013 daalde het aantal scholieren met ruim 2 procent vergeleken met een jaar eerder. Gevolg is dat er minder werk voor leerkrachten overblijft en dat scholen steeds ruimer in hun jasje komen te zitten. "Leerdam kent momenteel een leegstand van 16 procent. En wanneer er in Giessenlanden niets gebeurt, dan staan daar in 2024 twaalf lokalen leeg." Verwacht wordt dat er in 2015 tien van de ongeveer honderd basisscholen onder de lokale opheffingsnorm komen. "Dat zou kunnen betekenen dat in de nabije toekomst in sommige kernen geen basisonderwijs aanwezig is."

GEVRAAGD/ AANGEBODEN

Leeg schoollokaal wacht op nieuwe bestemming. Wie is er bij de les en ziet hier een mooie kans?

Technisch geschoold personeel gezocht voor een baan vol uitdaging: bouw mee aan de modernste schepen ter wereld!

Gemengd koor zoekt partners om onder één dak op te trekken. Wie denkt: daar zit muziek in?

Ook iets in de aanbieding of juist op zoek? Plaats in de volgende krant uw eigen oproep! Mail uw bijdrage naar Xplorelab@pzh.nl

COLUMN Peter Jobsen

Onderscheidend

De ontgroening van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden wordt mede veroorzaakt door de toenemende aantrekkelijkheid van de grote steden. Dit is het gevolg van twee elkaar versterkende trends. De economische groei en de werkgelegenheid concentreert zich steeds meer in de Randstad en dan met name in de G4. Dit betekent dat hier meer kansen liggen op een baan. Aan de andere kant zien we steeds meer Nederlanders met een uitgesproken stedelijke woonvoorkeur. Meer jongeren kiezen ervoor om in de grote stad te gaan wonen en wie eenmaal in de grote stad woont besluit vaker er te blijven, ook met kinderen.

Groei is goed, stilstand is achteruitgang, luidt een bekend gezegde. Geldt dat dan ook voor deze regio? Wanneer de bevolkingstransitie zich langzaam voltrekt, hoeft dat zeker niet zo te zijn. Natuurlijk, de inwoners worden ouder. Ook komen voorzieningen in de kleine kernen onder druk te staan. Burgers en de overheid zullen zich zodoende steeds meer moeten afvragen wat *nice to have* en wat *need to have* is en hoe noodzakelijke voorzieningen in stand kunnen worden blijven.

Maar er doen zich ook nieuwe kansen voor. Het unieke woonkarakter, in een weids cultuur- en natuurland-

schap kan bijvoorbeeld een kracht zijn om een nieuwe doelgroepen aan te trekken. In het verlengde daarvan heeft deze regio - zo dicht tegen de zuidelijke Randstad aan - een enorme potentie als het gaat om toerisme en recreatie. Dit kan ook weer nieuwe werkgelegenheid creëren. Gezien de toenemende behoefte om dicht bij huis te onthaasten zou Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zich kunnen profileren als groen lichtpunt vlakbij een steeds drukker wordende Randstad.

Ontgroening en vergrijzing betekenen dus zeker niet het einde van de wereld. Spookdorpen met enkel onbewoonde huizen, zoals op het Franse platteland, zijn hier niet aan de orde. De enige valkuil is om proberen de Randstad te imiteren onder het motto van: als we maar heel stedelijk bouwen en hard roepen hoe dynamisch we wel niet zijn, dan blijven de mensen hier wel wonen. Met die gedachte trek je uiteindelijk altijd aan het kortste eind, want wie stedelijke dynamiek zoekt zal altijd voor het 'origineel' kiezen. Kijk dus vooral naar de sterke punten van de regio die onderscheidend zijn: het cultuurlandschap, de sterke sociale cohesie en de innovatieve bedrijven. Daarmee heeft deze regio ook voor de toekomst drie sterke en unieke troeven in handen.

Peter Jobsen is Senior Research Consultant bij trend- en adviesbureau Motivaction. In de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden was hij betrokken bij het opstellen van vier toekomstscenario's voor de regio in 2030 en bij de Woonvisie 2020.

Arold de Vries:
 “We werken
 onder meer
 samen met
 ROC Da Vinci en
 Gilde Vakcollege
 Techniek”

Zorgen over voldoende gouden handjes

GORINCHEM - Een terugloop aan jongeren betekent ook dat de vijver met technisch geschoold personeel steeds minder gevuld raakt. Om het tij te keren startte scheepsbouwer Damen Shipyards vorig jaar een eigen academy.
 “De nieuwe generatie wil vooral zichzelf verder kunnen ontwikkelen.”

In de maritieme sector is Damen Shipyards wereldwijd een grote speler met een jaarlijkse productie van zo'n 170 schepen. In de regio vervult de scheepsbouwer bovendien een belangrijke rol in de werkgelegenheid: de werf in Gorinchem is goed voor 3000 banen. “Dat is ook de positieve kant van dit ‘probleem’, want er is werk”, zegt Arold de Vries, directeur Human Resources. “Bedrijven in deze sector draaien goed, exporteurs liften daar op mee. Anderzijds is het inderdaad lastig om goed geschoold personeel te vinden. Deels lossen we dat op door deze vraag op te vangen bij onze buitenlandse locaties.”

Fundament

Voor de overblijvende personeelsbehoefte in Nederland onderscheidt De Vries drie niveaus: vmbo, mbo en hbo/universiteit. “Voor ieder niveau geldt dat we ook uit het buitenland personeel moeten halen. Zeker op het hoogste

niveau is het soms hard knokken om de juiste mensen te vinden. Maar het is vooral de middengroep, het mbo, waar we ons als sector het meest zorgen over maken. Zij vormen de gouden handjes van de maakindustrie, het fundament onder je onderneming. Een oplossing voor dat tekort is onze Bedrijfsschool. Jaarlijks stromen daar een aantal vmbo-leerlingen in om hun mbo-papieren te halen en tegelijk ervaring op te doen.”

Academy

De Vries ziet wel dat jongeren weer vaker voor techniek kiezen. “De nieuwe generatie weet weer dat het niet erg is om een vak te leren. Een andere verandering is dat er niet meer zozeer naar geld en een auto van de zaak wordt gekeken, maar vooral naar ontwikkelingsmogelijkheden. Mede daarom zijn we vorig jaar een eigen academy gestart, zowel op persoonlijk vlak als vakinhoudelijk.”

Zichtbaarheid

Voor Damen Shipyards blijft daarnaast de zichtbaarheid belangrijk. “We werken onder meer samen met ROC Da Vinci en Gilde Vakcollege Techniek, doen veel open dagen. Recent zijn we een stageproject gestart waarbij docenten hier een week of twee meelopen. Ook stellen we interessante projecten beschikbaar voor het Technasium-onderwijs in de regio. Wat dat betreft moeten we, zeker wanneer het aantal jongeren hier afneemt, nog meer ons best blijven doen om het klimaat voor de maakindustrie goed te houden.”

Fondsmanager

NAAM: Piet Hoogendoorn
FUNCTIE: directievoorzitter
Rabobank Drechtsteden,
tussen 2008 en 2013
directievoorzitter Rabobank
Alblasserwaard Noord & Oost
FONDSMANAGER: economie

Welke ontwikkelingen spelen er rond economie in deze regio?

Je ziet een gelijke trend met heel Nederland: een economie die minder floreert. In deze regio treft dat met name de bouw- en transportsector, uitzondering is de maritieme sector. Typisch voor de Alblasserwaard in zijn geheel is de goede arbeidsethos en dat men uitgaven meteen aanpast aan de inkomsten.

Wat merkt u daar vanuit uw functie van?

Het midden- en kleinbedrijf staat onder druk, het meeste in de kleine dorpen. Mensen kopen hun dagelijkse boodschappen namelijk steeds vaker in de omgeving waar zij werken en dat is vooral de grotere stad. Maar ook in Gorinchem gaan

winkels dicht en daar zitten schrijnende gevallen tussen. Zeker wanneer een winkelier de waarde van het onroerend goed - zijn pensioen - de laatste jaren heeft zien verdampen.

Wat wilt u bereiken met het Beursspel?

Vooral meer bewustwording, ook emotioneel. Toen ik destijds als directievoorzitter in Alblasserwaard eens zei dat waar men werkt men gaat wonen, kwam me dat op veel boze reacties te staan. En ik ben een man van een stip op de horizon: wat wil je bereiken, met wie en hoe? Op het gebied van recreatie en toerisme valt bijvoorbeeld nog een hoop te winnen. Bundeling van krachten is daarbij een voorwaarde, want het geheel is meer dan de som der delen.

Fondsmanager

NAAM: Philip Lommers
FUNCTIE: projectleider
School & Bedrijf
FONDSMANAGER: toekomstige
arbeidsmarkt

Welke ontwikkelingen spelen er rond de arbeidsmarkt in deze regio?

In de technische sector blijven momenteel een groot aantal vacatures ongevuld. Er zit dus een mismatch tussen vraag en aanbod en dat 'gat' lijkt alleen maar verder toe te nemen. Want gezien de huidige instroom bij technische opleidingen slagen scholen er, mede door de terugloop aan jongeren in deze regio, niet in om aan de noodzakelijke vraag naar personeel te kunnen voldoen.

Wat merkt u daar vanuit uw functie van?

We zien dat bedrijven in de technische sector de grootste moeite hebben met het werven van hoogopgeleid personeel. Op mbo-niveau speelt hetzelfde probleem, ook omdat de instroom in de loop van de jaren hoger is komen te liggen. De productiemedewerker maakt namelijk steeds vaker plaats voor gespecialiseerd werk, bijvoorbeeld op ICT-gebied. Om die reden komen lagergeschoolde mbo'ers minder makkelijk aan de bak.

Wat wilt u bereiken met het Beursspel?

Deze problematiek treft ons allen, overheid, onderwijs en bedrijfsleven. Ik hoop dus dat we deze samenwerking verder kunnen versterken. Net als bij School & Bedrijf zie ik een pragmatische aanpak voor me waarin we snel kunnen schakelen bij nieuwe ontwikkelingen. Belangrijk doel is om kinderen op basisscholen en middelbare scholen te enthousiasmeren voor techniek, onder meer door een einde te maken aan het stereotiepe beeld van 'vies werk' en 'geen carrièremogelijkheden'.

Kees van Meerkerk:
 "Ons bestaansrecht is niet in het geding, maar de krimp heeft wel gevolgen voor het personeel."

'Géén woningbouw heeft consequenties'

OTTOLAND - Hoe gaat een basisschool om met de verwachte terugloop van leerlingen? Een interview met Kees van Meerkerk (58), schooldirecteur van de Eben-Haëzerschool in Ottoland.

Hoe ontwikkelt het leerlingenaantal zich bij uw school?

"Tien jaar terug was er een piek van 145. Daarna zijn we teruggezakt naar 120, maar de laatste jaren stabiliseert dat aantal zich rond de 130. Als ik de geboortecijfers echter bekijk, dan zakken we binnen enkele jaren onder de 120. Ik verwacht dat die neergaande spiraal daarna verder doorzet."

Welke consequenties heeft dat?

"De opheffingsnorm voor alle kernen van de voormalige gemeente Graafstroom ligt op 61 leerlingen. Ons bestaansrecht is dus niet in het geding. De krimp heeft alleen wel gevolgen voor het personeel. In het schooljaar 2015/2016 gaan we terug van zes naar vijf groepen, wat zou betekenen dat de jongste leerkracht eruit moet. Door het vroegtijdig te bespreken, hebben we dat echter kunnen voorkomen: vier collega's zijn bereid om uren in te leveren. Mocht de terugloop nog verder doorzetten dan vangen we dat in 2018 op wanneer de oudste leerkracht met pensioen gaat."

Zijn er nog andere manieren waarop u anticipeert op de terugloop? "Ja. Op dit moment onderzoeken we samen met twee protestants-christelijke scholen uit Wijngaarden en Goudriaan of een fusie met enkele grote basisscholen in Molenwaard niet beter is, zowel organisatorisch als financieel. Qua financiën hebben wij alle drie nu nog genoeg vlees op de botten. Op de lange termijn baart ons dat wel zorgen, mocht de kleinscholentoeslag bijvoorbeeld alsnog worden afgeschaft. Daarnaast zitten die andere twee scholen een stuk dicht bij de opheffingsnorm. Een fusie zou een sluiting dus kunnen voorkomen."

Van zes naar vijf groepen betekent een leeg lokaal. Is verhuuren aan derden een optie om inkomsten te genereren?

"Daar heb ik nog niet over nagedacht, maar ik schat in dat er op korte termijn geen vereniging in komt. Eén leeg lokaal is ook wel prettig om voor andere onderwijsactiviteiten te gebruiken, zoals een computerruimte. Met twee lege lokalen zou dat anders zijn, maar in onze situatie is dat nog prematuur. En drie is niet aan

de orde. Dan zouden we vanwege het lage leerlingenaantal dicht moeten."

Ziet u nog een mogelijkheid om de terugloop een halt toe te roepen?

"In Brandwijk, Molenaarsgraaf en Bleskensgraaf zijn vrij recent nieuwe woningen bijgekomen. De scholen in die dorpen hebben daardoor nauwelijks te maken met terugloop. In Ottoland vond de laatste nieuwbouw twaalf jaar terug plaats, in Wijngaarden nog langer geleden. Wil je de leefbaarheid in deze kernen handhaven, dan moeten er met enige regelmaat dus woningen bij komen. Want beschermen van het Groene Hart is mooi, maar de keerzijde is dat dorpen vergrijzen."

Kan de politiek daar iets aan doen?

"Voor de gemeente is het lastig. Zij zijn ook afhankelijk van de provincie die aangeeft in welke kern er nieuwe huizen gebouwd worden. Ik hoop alleen wel dat de betreffende bestuurders beseffen dat géén woningbouw op de langere termijn consequenties heeft. Niet alleen voor ons, maar voor een dorp in zijn geheel."

Fondsmanager

NAAM: Bert van der Lee

FUNCTIE: bestuurder openbaar onderwijs (27 scholen) regio Alblasserwaard

FONDSMANAGER: onderwijs

Welke ontwikkelingen spelen er op onderwijsgebied in deze regio?

“Dat zijn er twee. Bij het basisonderwijs neemt het aantal leerlingen per school af, waardoor het aanbod van scholen verschaalt. Daarnaast zie je dat aan het einde van het onderwijstraject de vaardigheden van studenten niet goed aansluiten op de vraag vanuit de regionale markt.”

Wat merkt u daar vanuit uw functie van?

“Vorig jaar hebben wij in Noordeloos een school gesloten. Kijkend naar de prognose wat betreft aantal leerlingen, dan schat ik in dat er de komende jaren nog meer scholen dicht moeten. Overigens geldt die terugloop niet alleen voor

ons, maar voor alle honderd basisscholen in de regio. Samenwerking van scholen binnen een gemeente of kern zou een oplossing kunnen zijn. Deze regio is echter vrij traditioneel, dus protestants-christelijke en openbare scholen vliegen elkaar niet onmiddellijk in de armen.”

Wat wilt u bereiken met het Beursspel?

“Dat we met elkaar op zoek gaan naar ideeën, zodat er in ieder dorp voorzieningen blijven bestaan waar mensen zich prettig bij voelen. Voor de leefbaarheid en het sociale gevoel hoort daar een basisschool bij, daar zouden we dus ook op moeten inzetten. Maar als het echt niet anders kan, probeer dan in ieder geval om zo dichtbij mogelijk schoolvoorzieningen aan te bieden.”

Beursspel: handelen in ideeën, projecten en afspraken

Handelen in aandelen, wellicht heeft u er ervaring mee. Handel maakt zichtbaar welke waarde een aandeel heeft. Met ideeën is dat net zo. Er zijn grote en kleine ideeën, ideeën met veel impact en ideeën die vaak toegepast kunnen worden. Ideeën kunnen leiden tot projecten of afspraken en ook daar kun je de waarde van bepalen. Ideeën, projecten, afspraken: het zijn de aandelen in 't Beursspel.

De aftrap op woensdag 11 juni is ter voorbereiding op het werkelijke Beursspel dat na de zomer plaatsvindt. Tijdens deze bijeenkomst gaan we de aandelen maken: wat is er nodig om de kwaliteit in de regio te behouden als de samenstelling van de bevolking verandert?

In de tweede bijeenkomst na de zomer is het tijd voor de echte aandelenhandel. De waarde van een aandeel - een idee, project of afspraak - bepaalt u zelf en kan bijvoorbeeld stijgen wanneer meer partijen aan een project meedoen of wanneer een idee ook op andere plekken toepasbaar is. Op die manier maakt u samen de regio klaar voor de toekomst!

WOORDZOEKER

S	R	E	D	O	H	L	E	E	D	N	A	A	E	
B	B	J	L	F	G	S	G	G	Z	C	U	A	V	G
E	U	B	U	O	A	J	N	N	W	D	H	V	D	H
D	L	E	Q	N	A	I	I	C	T	A	K	A	K	
R	C	C	L	D	N	W	D	N	U	U	N	V	O	P
E	V	O	E	S	D	R	R	E	A	O	D	A	W	B
I	S	N	E	M	E	E	O	I	W	T	E	P	R	V
G	W	O	D	A	L	D	W	Z	J	L	L	C	A	K
I	I	M	N	N	E	N	T	R	R	S	E	U	B	K
N	F	I	A	A	N	O	S	O	V	R	N	U	A	S
G	P	E	A	G	F	U	O	X	J	K	N	M	N	
E	O	T	K	E	O	J	W	V	A	W	S	X	A	B
N	F	B	T	R	N	P	E	I	G	E	L	E	W	J
H	C	T	A	M	D	P	B	N	N	S	C	C	D	P
G	U	L	P	C	S	B	E	U	R	S	S	P	E	L

- AANDEELHOUDERS
- AANDEEL
- AANDELENFONDS
- BEDREIGINGEN
- BEURSSPEL
- BEWUSTWORDING
- ECONOMIE
- FONDSMANAGER
- HANDELEN
- KANSEN
- KRANT
- MATCH
- ONDERWIJS
- VOORZIENING

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Zuid-Holland Juni 2014

Samenstelling en redactie Ivo Knubben, Tappan Communicatie

Ontwerp en productiebegeleiding Bureau Mediadiensten, provincie Zuid-Holland

256355

